

Wiesław Kazimieruk

Współofiara wiernych świeckich w Liturgii Eucharystii

Liturgia Sacra. Liturgia - Musica - Ars 20/2(44), 365-374

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. WIESŁAW KAZIMIERUK
Warszawa

WSPÓŁOFIARA WIERNYCH ŚWIECKICH W LITURGII EUCHARYSTII

Aktywność wewnętrzna uczestnictwa w Eucharystii wypływa z istotnej i wewnętrznej natury udziału chrześcijan w tej celebracji. Stanowi ją zdolność kapłańska i powinność chrześcijanina do autorealizacji przez wydarzenie składania ofiary (por. KK 34)¹. Jest tu mowa o ofiarowaniu niepokalanej Hostii i ofiarowaniu siebie². Wierni uczestniczą w kapłaństwie Chrystusa, istotą którego jest złożenie siebie w ofierze na krzyżu dla zbawienia człowieka i nieustanne uobecnianie tej ofiary w Eucharystii (por. ChL 14)³. W celebracji Eucharystii wierni świeccy uczestniczą czynnie, ofiarowując samych siebie w zjednoczeniu z Chrystusem Kapłanem i Hostią.

1. Złożenie w ofierze boskiej Hostii

Jezus Chrystus, składając siebie w ofierze jako wypełnienie woli swego Ojca, dokonał zastępczo oddania się za całą ludzkość⁴. Chciał On, aby ofiara Jego krzyża wciąż trwała, nieustannie była ponawiana, sprawowana na Jego pamiątkę. Kościół — Mistyczne Ciało Chrystusa — wypełnia ten testament Pana i w obrzędzie Mszy św. składa w sposób niekrwawy Jego ofiarę, tak że jedyny Kapłan Jezus Chrystus składa nieustannie Ojcu swą ofiarę przez ludzi do tego powołanych w łączności z całym Kościołem (por. OWMR 1–2)⁵. Teksty mszalne obrazują tę prawdę m.in. w następujących słowach:

Wszeczmogący, wieczny Boże, obchodzimy pamiątkę najświętszej Wieczerzy, podczas której Twój Jednorodzony Syn, mając się wydać na śmierć, pozostawił Kościołowi nową wiekuistą ofiarę i ucztę swojej miłości; spraw, abyśmy z tak wielkiego misterium czerpali pełnię miłości i życia (kolekta Mszy Wieczerzy Pańskiej)⁶.

¹ KK.

² Por. J. GRZEŚKOWIAK, *Istota współofiary wiernych w Eucharystii*, AK 78 (1972), z. 2, s. 53; E. WAJSZCZAK, *Wartości wychowawcze uczestnictwa w tajemnicy Eucharystii*, AK 78 (1978), z. 1, s. 166–167.

³ JAN PAWEŁ II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Christifideles laici” o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II*, w: *Adhortacje Ojca świętego Jana Pawła II*, t. I, Kraków 1996, s. 269–377.

⁴ Por. F. BOGDAN, *Kult religijny a życie chrześcijańskie*, w: L. BALTER (red.), *Powołanie do apostołstwa*, Poznań 1975, s. 89.

⁵ OWMR, Poznań 2002, s. 9–10.

⁶ *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 2009, s. 127.

Także inne teksty ukazują, że Chrystus pozostawił Kościołowi swoją wiekuią ofiarę i ucztę swojej miłości. Kościół wiernie wypełnia ten testament, sprawując eucharystyczną ofiarę. Można tu chociażby przywołać tekst Modlitwy nad darami Mszy Wieczerzy Pańskiej: „Panie, nasz Boże, daj nam godnie uczestniczyć w świętych obrzędach, ilekroć bowiem sprawujemy pamiątkę ofiary Chrystusa spełnia się dzieło naszego odkupienia”⁷.

Katechizm Kościoła Katolickiego stwierdza, że Eucharystię należy pojmować jako dziękczynienie i uwielbienie Boga Ojca, jako obecność Chrystusa dzięki mocy Jego słowa i Jego Ducha, jako zbawczą ofiarę i ucztę paschalną (por. nr 1358). Kościół bowiem sprawuje pamiątkę Chrystusa z Jego polecenia i w Jego imieniu. Wszyscy ochrzczeni, obdarzeni godnością kapłaństwa wspólnego, biorą czynny udział w składaniu ofiary Chrystusa. Ofiara eucharystyczna uobecnia ofiarę krzyża Jezusa Chrystusa i jest jednocześnie ofiarą Kościoła, który celebrowa ją pod osłoną znaków chleba i wina i wraz z ofiarą Chrystusa składa siebie w ofierze Bogu Ojcu przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym. Każda Msza św., choćby była prywatnie sprawowana przez kapłana, nie jest jednak prywatną czynnością, ale czynnością Chrystusa i Kościoła. Składając tę ofiarę, Kościół jako Mistyczne Ciało Chrystusa uczy się składać w niej siebie jako ofiarę powszechną⁸. Zgromadzony Lud Boży na sprawowanie Eucharystii na mocy kapłaństwa wspólnego, które jest udziałem w kapłaństwie Jezusa Chrystusa, współdziała w ofiarowaniu Eucharystii. Wierni wraz z Chrystusem stają się miłą Bogu zertwą ofiarną, wiecznym darem dla Boga, żywą i świętą ofiarą. Akcentują tę prawdę teksty liturgiczne, jak chociażby Modlitwa nad darami z uroczystości Najświętszej Trójcy, gdzie czytamy: „Prosimy cię, Boże, uświęć przez wezwanie świętego imienia Twojego ofiarę, którą Ci składamy, i przez nią uczyn nas samych wiecznym darem dla Ciebie”⁹. W Pierwszej modlitwie eucharystycznej prawda ta wybrzmiewa w słowach:

Boże, przyjmij łaskawie tę ofiarę od nas sług Twoich. Składamy ją Tobie (...) uświęć tę ofiarę pełnią swojego błogosławieństwa, mocą Twojego Ducha uczyn ją doskonałą i miłą sobie, aby się stała Ciałem i Krwią Twojego umiłowanego Syna, naszego Pana Jezusa Chrystusa (...) niech Twój święty Anioł zanieś tę ofiarę na ołtarz w niebie przed oblicze boskiego majestatu Twego, abyśmy przyjmując z tego ołtarza Najświętsze Ciało i Krew Twojego Syna, otrzymali obfite błogosławieństwo i łaskę¹⁰.

Również Czwarta modlitwa eucharystyczna obrazuje tę prawdę w następujących słowach:

⁷ Tamże, s. 128; por. A.J. NOWAK, *Eucharystia znaczy dziękczynienie*, w: W. SŁOMKA, A.J. NOWAK (red.), *Eucharystia — miłość i dziękczynienie*, Lublin 1992, s. 66–74.

⁸ Por. PAWEŁ VI, *Encyklika „Mysterium fidei”*, w: J. MIAZEK (opr.), *To czyńcie na moją pamiątkę. Eucharystia w dokumentach Kościoła*, Warszawa 1987, s. 20.

⁹ *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, s. 276.

¹⁰ Tamże, s. 310.

Wejrzyj, Boże, na ofiarę, którą sam dałeś swojemu Kościołowi i spraw, aby wszyscy, którzy będą spożywali ten sam chleb i pili z jednego kielicha, zostali przez Ducha Świętego złączeni w jedno Ciało i stali się w Chrystusie żywa ofiarą ku Twojej chwale¹¹.

Przywołane niektóre teksty euchologiczne wyrażają prawdę wiary, że Kościół celebrując Eucharystię, staje się wraz z Chrystusem miłą Bogu ofiarą¹².

Wierni włączeni przez chrzest w kapłaństwo Chrystusa wezwani są do urzeczywistnienia tej funkcji, dzięki czemu mają przynosić „coraz obfitsze owoce Ducha” (KK 34) i łączyć je przez posługę kapłana z ofiarą Chrystusa uobecnianą w tajemnicy Eucharystii. Przez posługę kapłaństwa służebnego udzielanego w sakramencie święceń dokonuje się „duchowa odnowa wiernych w zjednoczeniu z ofiarą Chrystusa, jedyne Pośrednika” (DP 2). Kapłani sprawują ofiarę eucharystyczną „w osobie Chrystusa” i składają ją w imieniu całego ludu (por. KK 11), wierni zaś na mocy kapłaństwa wspólnego współdziałają w ofierze przez dziękczynienie i współofiarę (EM 11–12)¹³. W zgromadzeniu eucharystycznym kapłan przewodniczy celebracji. Lud Boży zwołany przez Pana gromadzi się pod przewodnictwem kapłana, aby uobecnić pamiętkę Pana. W słowach modlitwy eucharystycznej wypowiedzianych przez kapłana wierni jednoczą się z Chrystusem w głoszeniu wielkich dzieł Boga i w akcie złożenia ofiary. Przedstawienie ofiary Chrystusa Bogu Ojcu jest głównym aktem liturgicznym wiernych zgromadzonych na Eucharystii. Składają oni ofiarę w sposób sobie właściwy i jedyny, różny od celebransa, aczkolwiek zharmonizowany ściśle z jego działaniem liturgicznym. Zachodzi to w dwojaki sposób, a mianowicie nie tylko składają ją przez ręce kapłana, ale i niejako sami wraz z nim (por. OWMR 78–79). Przedstawiają ofiarę składaną przez kapłana, ponieważ on przedkłada ją Bogu Ojcu jako dar ofiarny całego Kościoła. Bez obecności i działania kapłana ofiara wiernych nie byłaby możliwa. Wierni składają ofiarę razem z kapłanem, w ściślejszej łączności i zjednoczeniu z nim, a przez niego z Chrystusem¹⁴. Akt ofiary nie jest w pełni samodzielny, całkowicie niezależny, ale niejako jest on wtopiony w ofiarę Chrystusa i Kościoła. Dlatego należy raczej mówić nie tyle o ofierze wiernych, co raczej o ich współofierze z Chrystusem i kapłanem¹⁵. Współofiarę można rozu-

¹¹ *Tamże*, s. 332. Można tu przywołać także tekst modlitwy po Komunii z 13 niedzieli zwykłej: „Boże, nasz Ojcze, spraw, niech święta Hostia, którąśmy ofiarowali i przyjęli, odnowi nasze życie, abysmy nieustannie zjednoczeni z Tobą w miłości, przynosili owoce trwające na wieki” (*tamże*, s. 254).

¹² Por. A. DURAK, *Treści uczestnictwa we Mszy świętej w świetle formuł euchologicznych Mszału Rzymskiego dla diecezji polskich (niedziele Wielkiego Postu i Paschy)*, Piła 1992, s. 46–54; J. JANICKI, *Mysterium paschalne w Mszału Rzymskim Pawła VI. Studium liturgiczno-teologiczne okresu wielkanocnego*, Warszawa 1992, s. 182–184.

¹³ KONGREGACJA OBRZĘDÓW, *Instrukcja „Eucharisticum mysterium”*, w: MIAZEK (opr.), *To czyńcie*, s. 163–165; por. J. GRZEŚKOWIAK, *Tajemnica Chrystusa w odnowionych znakach liturgii*, CT 45 (1975), nr 2, s. 89.

¹⁴ Por. S. MOJEK, *Eucharystia w centrum kapłańskiej egzystencji*, w: M. RUSECKI, M. CISŁO (red.), *Jeżus eucharystyczny*, Lublin 1997, s. 122–127.

¹⁵ Por. J. GRZEŚKOWIAK, *Oto wielka tajemnica wiary*, Poznań 1987, s. 188.

mieć jako: współofirowanie boskiej Hostii, składanie siebie w ofierze, przyjmowanie postawy miłości i posłuszeństwa oraz służby braciom¹⁶. Encyklika *Mediator Dei* ujmuje to w słowach, stwierdzając, że

cały Kościół przez Chrystusa składa ofiarę. Natomiast ofiarowanie przez lud wraz z kapłanem nie na tym polega, żeby członki Kościoła dopełniały tak samo jak kapłan widzialnego obrzędu liturgicznego, co wyłącznie jest rzeczą kapłana, do tego przez Boga upoważnionego, ale polega na tym, że lud jednoczy swe wyrazy uwielbienia, prośby, zadośćuczynienia i dziękczynienia wraz z intencjami kapłana — a nawet Najwyższego Kapłana, w tym celu, aby w samej ofierze Hostii Bogu Ojcu również zostały przedstawione w zewnętrznym obrzędzie. Konieczne jest bowiem, aby obrządek zewnętrzny ofiary wyrażał kult wewnętrzny: ofiara zaś Nowego Przymierza wyraża zaś ów najwyższy hołd, który główny ofiarnik Chrystus, a wraz z Nim i przez Niego wszystkie Jego członki mistyczne — składają ze czcią nabożną i uwielbieniem Boga (MD 64–65)¹⁷.

Chrześcijanie będący królewskim kapłaństwem ze względu na udział w kapłaństwie Chrystusa współdziałają w ofiarowaniu Eucharystii (por. DA 3). W ten sposób kult eucharystyczny, który ma miejsce w czasie odprawiania Mszy św., jak i cześć względem Najświętszego Sakramentu, są jak gdyby ożywym pędem, który jednoczy urzędowe, czyli hierarchiczne kapłaństwo ze wspólnym kapłaństwem wiernych. Kapłan wypełnia swoje główne posłannictwo i objawia się najpełniej przy sprawowaniu Eucharystii (por. KK 28), zwłaszcza gdy sam siebie w tej tajemnicy jak najgłębiej ukrywa, aby ona sama jaśniała ludzkim sercom i sumieniom przez jego posługę. Jest to najwyższa forma „królewskiego kapłaństwa, źródło i zarazem szczyt całego życia chrześcijańskiego” (KK 11). Wierni świeccy uczestniczą czynnie w ofiarowaniu Bogu przez kapłana konsekrowanej Hostii, czyli obecnego na ołtarzu Chrystusa (*oblatio*), a także wraz z nim składają ofiarę, kiedy dołączają swoje wyrazy uwielbienia, zadośćuczynienia i dziękczynienia do jego aktów i intencji¹⁸. Dokonanie ofiary i jej przedstawienie jest czynnością całego zgromadzenia eucharystycznego. Zatem do istoty uczestnictwa we Mszy św. należy współofiara, która polega na ofiarowaniu Bogu Ojcu Chrystusa – boskiej Hostii i ofiarowaniu siebie (por. EM 12). W Kanonie rzymskim odnajdujemy tę myśl wyrażoną w słowach podkreślających, że dary ofiarne składa cały Kościół, który zanosí prośbę, aby Bóg przyjął ofiarę i uświęcił pełnią swojego błogosławieństwa. Wspominając mękę, zmartwychwstanie i wniebowstąpienie Chrystusa, Kościół składa Bożemu majestadowi ofiarę czystą, świętą, doskonałą, którą jest chleb święty życia wiecznego i kie-

¹⁶ Por. E. OZOROWSKI, *Nauka o Eucharystii w wypowiedziach Urzędu Nauczycielskiego Kościoła*, AK 75 (1983), z. 2, s. 211.

¹⁷ PIUS XII, Encyklika „*Mediator Dei*”, Kielce 1948; A.L. SZAFRAŃSKI, *Teologia liturgii eucharystycznej w ofierze Mszy świętej. Zarys historyczny*, w: F. BLACHNICKI, W. SCHENK, R. ZIELASKO (red.), *Wprowadzenie do liturgii*, Poznań – Warszawa – Lublin 1967, s. 112; J. SZYMIK, *Msza święta ofiarą Chrystusa i Kościoła*, w: J.J. KOPEĆ (red.), *Eucharystia. Misterium – Ofiara – Kult*, Lublin 1997, s. 74–76; S. MOJEK, *Eucharystia sercem kapłańskiej egzystencji według Piusa XII*, w: SŁOMKA, NOWAK (red.), *Eucharystia*, s. 205–212.

¹⁸ Por. L. BALTER, *Kapłaństwo ludu Bożego*, Warszawa 1982, s. 87.

lich wiekuistego zbawienia. Lud zgromadzony pokornie prosi, aby Bóg wejrzał na ofiarę, jak niegdyś wejrzał na ofiarę Abła, Abrahama i Melchizedeka¹⁹. Tekst Dru-giej modlitwy eucharystycznej mówi o ofiarowaniu Bogu przez zgromadzony Kościół Chleba życia i Kielicha zbawienia. Z ofiarowaniem łączy się dziękczynienie. Kościół dziękuje Bogu za łaskę wybrania, aby mógł być przed Nim i Jemu służyć²⁰. W tym stwierdzeniu zawarta jest aluzja do godności kapłańskiej Ludu Bożego, gdzie słowo „służyć” oznacza „działanie” lub „pełnienie służby kapłańskiej, wykonywanie tej świętej posługi”. Członkowie Ludu Bożego sprawując pamiętkę ofiary Pana, pełnią przed Bogiem swą kapłańską służbę²¹. W Trzeciej modlitwie eucharystycznej znajdujemy bogate treści mówiące o Eucharystii jako ofierze. Nazywa ona Eucharystię „ofiarą czystą” (por. Ml 1, 11). „Wspominając mękę, zmartwychwstanie, wniebowstąpienie naszego Pana Jezusa Chrystusa oraz oczekując na Jego powtórne przyjście, Kościół składa wśród dziękczynnych modłów ofiarę żywą, świętą i doskonałą” i prosi, aby Bóg ją przyjął, wejrzał na ofiarę Kościoła i uznał, że jest to ta sama ofiara, przez którą chciał pojednać ludzkość ze sobą²². Ofiara Jezusa Chrystusa uobec-niana pod postaciami znaków jest jednocześnie ofiarą całego Kościoła. Chrystus wydał siebie niegdyś Ojcu, a teraz Kościół ofiaruje Chrystusa Ojcu. Ofiara pojednania człowieka z Bogiem jest składana za cały świat, z prośbą o pokój i zabawienie ludzi²³. Można tu jeszcze przykładowo przywołać treści Czwartej modlitwy eucharystycznej, mówiącej o ofiarowaniu boskiej Hostii przez cały Kościół: „Boże, Ojcze sprawując pamiętkę naszego odkupienia (...) składamy Ci, Boże, Ciało i Krew jako ofiarę miłą i zbawienną dla całego świata”. Zanoszona jest prośba, aby Bóg wejrzał na ofiarę, którą dał swojemu Kościołowi, i aby ofiara Chrystusa, którą składa, była miła Ojcu i zbawienna dla całego świata oraz przyjęta raz na zawsze przez Niego²⁴. Złożenie Bogu Ojcu żertwy ofiarnej, niepokalanej Hostii, czyli Ciała i Krwi Jezusa Chrystusa, aktualizuje się nie tylko przez jakieś określone formuły liturgiczne, ile raczej przez włączenie w ofiarę Chrystusa i przez postawę na wzór Chrystusa, który ofiaruje siebie całkowicie Ojcu za życie świata. Podmiotem celebracji eucharystycznej jest wspólnota zgromadzonego Kościoła w jedności ze swoją Głową — Jezusem Chrystusem. Kapłański Lud Boży, wzbogacony różnorodnością darów Ducha Świętego, staje się jako faktyczny znak sakramentalny rzeczywistym podmiotem zbawczego pośrednictwa w świecie. Można wskazać na następujące podstawy teologiczne, które określają podmiotowość zgromadzenia w celebracji Eucharystii.

¹⁹ Por. *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, s. 310.

²⁰ Por. *tamże*, s. 318.

²¹ Por. J. MIAZEK, *Eucharystia – Kult – Obrzęd*, AK 101 (1983), z. 3, s. 322; S. CZERWIK, *Liturgia Eucharystii — zagadnienia wybrane*, w: J. KUDASIEWICZ (red.), *Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego*, Warszawa 1981, s. 282.

²² Por. *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, s. 324.

²³ Por. CZERWIK, *Liturgia Eucharystii*, s. 294.

²⁴ Por. *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, s. 331.

Po pierwsze, liturgia z natury swej posiada charakter eklezjalny i wspólnotowy, stąd zgromadzenie eucharystyczne, które jest znakiem Kościoła, powinno weryfikować się w czasie celebracji liturgicznych. Po drugie, Lud Boży uczestniczy w kapłańskiej funkcji Chrystusa, którą urzeczywistnia On głównie w liturgii. Kościół bowiem jako Mistyczne Ciało Chrystusa sprawuje liturgię, ponieważ cały jest ludem kapłańskim (por. OWMR 3). Po trzecie wreszcie, zasada *participatio actuosa* domaga się zaangażowania całego zgromadzenia²⁵.

2. Ofiarowanie siebie wraz z ofiarą Chrystusa

Kościół sprawując Eucharystię, składa Bogu ofiarę. Jako Oblubienica i Służebnica Chrystusa „pełniąc razem z Panem rolę kapłana i hostii, ofiarowując Go Ojcu, a równocześnie razem z Nim sam siebie cały ofiaruje” (EM 3). We współofierze mszalnej istotne jest więc ofiarowanie boskiej Żertwy, ofiarowanie samego Jezusa Chrystusa, a wraz z Nim ofiarowanie samego siebie i całego swego życia²⁶. Aktywność wewnętrzna uczestnictwa w celebracji eucharystycznej wypływa z istotnej i wewnętrznej natury udziału chrześcijanina w Eucharystii. Stanowi ją zdolność kapłańska i powinność chrześcijanina do składania ofiary w codziennym życiu. Dotyczy to ofiarowania Hostii i ofiarowania siebie w zjednoczeniu z Chrystusem Kapłanem i Hostią²⁷. Wierni „uczestnicząc w Ofierze eucharystycznej, w źródle i zarazem szczycie całego życia chrześcijańskiego, składają Bogu Boską Żertwę ofiarną, a wraz z Nią samych siebie” (KK 11). Ta prawda została również uwypuklona w encyklice *Mediator Dei*, w której stwierdza się, że „koniecznym jest, aby wierni samych siebie składali w ofierze” (MD 66). Ofiarowanie Ojcu Chrystusa i ofiarowanie siebie jest współbieżne i tworzy jedność. Współofiarowanie Chrystusowego Ciała i Krwi zakłada ofiarowanie siebie, natomiast ofiarowanie siebie jest uzależnione od ofiary Chrystusa, z której czerpie moc i w którą jest włączone. Ofiara wiernych nie jest bowiem ofiarą samodzielną, ale jest włączona w ofiarę Chrystusa. On jest współtwórcą oddania się wiernych i dokonuje tego, gdy łączy wiernych z tym aktem, w którym sam siebie ofiarowuje. Ofiara Chrystusa i ofiara wiernych dzięki zjednoczeniu z Nim wzajemnie się przenikają²⁸.

Ofiarować się Bogu w czasie sprawowanej Eucharystii oznacza przyjąć postawę ofiarną, stanąć przed Bogiem jak Chrystus, który ogołocił samego siebie przyjąwszy postać sługi (por. Flp 2,7-8). Jest to akt, który obejmuje całą osobę człowieka

²⁵ Por. BALTER, *Kapłaństwo ludu Bożego*, s. 84.

²⁶ Por. GRZEŚKOWIAK, *Istota współofiary*, s. 321.

²⁷ Por. WAJSZCZAK, *Wartości wychowawcze*, s. 166–167.

²⁸ Por. GRZEŚKOWIAK, *Istota współofiary*, s. 323.

wychodzącego na spotkanie z Bogiem. Urzeczywistnia się ono we wzajemnym oddaniu i przyjęciu. W Eucharystii człowiek składa dar z samego siebie²⁹. Oddanie się człowieka Bogu obejmuje całą jego historię, wszystkie przejawy życia doczesnego i nadprzyrodzonego. Eucharystia jest celebracją misterium Paschy, stąd ofiarę człowieka stanowi wszystko, co nosi na sobie znak męki Chrystusa, tj. cierpienie, trud pracy, jak również aspekt zmartwychwstania, tzn. zwycięstwo nad grzechem, przejście ze śmierci do życia łaski, życie w jedności z przykazaniami³⁰. Potrzeba zatem ofiarować Bogu swoje „prace i wszystkie rzeczy stworzone” (DP 5), wszystkie „troski, bóle, uciski i potrzeby” (MD 67), w ogóle

wszystkie uczynki, modlitwy i apostołskie przedsięwzięcia, życie małżeńskie i rodzinne, codzienną pracę, wypoczynek ducha i ciała (...) a nawet utrapienia życia, jeśli cierpliwie są znoszone (...) składane z największą czcią Ojcu podczas celebrowania Eucharystii wraz z ofiarą Ciała Pańskiego (KK 34).

Wreszcie wierni mają zawsze

nosić w swoim ciele konanie Jezusa, aby i życie Jezusa objawiało się w naszym śmiertelnym ciele. Dlatego w ofierze Mszy św. Błagamy Pana, aby przyjąwszy dar duchowej ofiary nas samych uczynił „wieczystym darem” dla siebie (KL 12).

Tę prawdę odzwierciedlają również teksty mszalne, gdzie dla przykładu można tu przywołać tekst Modlitwy nad darami 34 tygodnia zwykłego: „Wszchemogący Boże, przyjmij święte dary, które poleciłeś składać na Twoją chwałę, i spraw, abysmy posłuszni Twoim przykazaniom stali się również miłą Tobie ofiarą”³¹.

We współofiarze mszalne jest głęboka przemiana człowieka, jego śmierć mistyczna, która umożliwia zmartwychwstanie do pełniejszego życia w jedności z Bogiem i dla Niego (por. MD 66–67)³². Oddanie się Bogu charakteryzuje się głęboką miłością, nacechowaną posłuszeństwem, które wzajemnie się przenikają w tym oddaniu. Uczeń Pana doświadcza w tajemnicy Eucharystii Bożej miłości i poruszony tą miłością oddaje się całkowicie Ojcu w Chrystusie. Ofiara bowiem Chrystusa nie polegała tylko na samym oddaniu życia, przelaniu krwi, ale przede wszystkim na wewnętrznym posłuszeństwie wobec woli Ojca i synowskiej miłości (por. Mt 26,39-42; Flp 2,8). A zatem mając na względzie, że z miłością związane jest posłuszeństwo (por. J 14,15.21), współofiarowanie jest oddaniem siebie Bogu w duchu posłuszeństwa i wypełnieniem woli Bożej. Na wzór Chrystusa chrześcijanie wzrastają w takim oddaniu się Bogu i składaniu siebie w ofierze (por. KL 48; EM 12)³³.

²⁹ Por. B. PYLAK, *Eklezjastyczne aspekty ofiary eucharystycznej*, RTK 11 (1964), nr 2, s. 166–167.

³⁰ Por. W. DANIELSKI, *Uczestnictwo wiernych we Mszy w świetle jej struktury liturgicznej*, w: BLACHNICKI, SCHENK, ZIELASKO (red.), *Wprowadzenie do liturgii*, s. 271.

³¹ *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, s. 275.

³² Por. GRZEŚKOWIAK, *Oto wielka tajemnica wiary*, s. 196.

³³ Por. TENZE, *Istota współofiary*, s. 325.

3. Miłość bliźniego

Współofiara wiernych w Eucharystii prowadzi do ofiarnej służby wobec bliźniego na wzór Jezusa Chrystusa, który ofiarując się Ojcu, wydaje się również ludziom na pokarm. *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego* poleca, aby wierni wewnętrzne, duchowe akty dziękczynienia i ofiarowania niepokalanej Hostii i siebie objawiali przez głębokie przeżycia religijne i przez miłość wobec braci, którzy uczestniczą w tej samej Mszy św.³⁴ Prawdziwy kult polega na darze z siebie, dlatego bez miłości braterskiej nie można ofiarować Bogu Ojcu Chrystusa, ani siebie (por. Mt 25,23-24)³⁵. W tekstach mszalnych odnajdujemy to wezwanie do czynnej miłości bliźniego jako owoc czynnego uczestnictwa wyrażonego w postawie współofiary wraz z ofiarą Chrystusa. I tak w duchu miłości Kościół zanosí modlitwę za braci, wołając:

Obdarz swój Kościół pokojem i jednością, otaczaj opieką i rządz nim na całej ziemi. Pamiętaj, Boże, o swoich sługach i służebnicach, i o wszystkich tu zgromadzonych (...), za nich składamy Tobie tę ofiarę, a także oni ja składają (...) za siebie oraz za wszystkich swoich bliskich” (Pierwsza modlitwa eucharystyczna)³⁶.

Kościół ma świadomość swego powołania do pełnienia czynnej miłości braterskiej, do której wzywa go Pan. Pełnienie czynów miłosierdzia jest bowiem naturalną konsekwencją składania siebie w ofierze Bogu Ojcu na wzór Jezusa Chrystusa, który przyszedł, aby służyć. W tekstach mszalnych przejawia się ten zamysł:

Otwórz nasze oczy na potrzeby i cierpienia braci, oświeć nas światłem swego słowa, abyśmy pocieszali utrudzonych i uciśnionych, spraw, abyśmy z miłością podejmowali posługę wobec ubogich i cierpiących (Piąta modlitwa eucharystyczna C)³⁷.

Sama struktura Mszy św. domaga się miłości braterskiej, a jej wspólnotowy charakter wymaga jedności Kościoła i wzajemnej miłości, która przejawia się we wzajemnym przebaczeniu, zgodzie i pomocy udzielanej bliźniemu. Odzwierciedleniem tego jest modlitwa powszechna zanoszona za braci oraz dary materialne skła-

³⁴ „Sprawując tę pamiątkę, Kościół, zwłaszcza tu i teraz zgromadzony, w Duchu Świętym składa Ojcu niepokalaną Ofiarę. Kościół dąży do tego, aby wierni ofiarowali nie tylko niepokalaną Hostię, lecz by się także uczyli samych siebie składać w ofierze i aby z dnia na dzień przez pośrednictwo Chrystusa coraz ściślej się jednoczyli z Ojcem i między sobą, by w końcu Bóg był wszystkim we wszystkich” (OWMR 79; por. KL 48; EM 12, 48, 106).

³⁵ Por. V. REDER, „Ofiara święta, żywa, Bogu przyjemna” (*Rz 12,1*) ze św. Teresą z Lisieux na drogach kapłaństwa powszechnego, „Anamnesis” 11/4 (1996/97), s. 87; W. SCHENK, *Zanim złożysz Bogu ofiarę*, Znak 18 (1966), nr 141, s. 338–341.

³⁶ *Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, s. 303; „Pamiętaj o naszych zmarłych braciach i siostrach (...) i o wszystkich, którzy w Twojej łasce odeszli z tego świata. Dopuść ich do oglądania twojej światłości” (Druga modlitwa eucharystyczna, s. 319).

³⁷ *Tamże*, s. 341; „Wejrzyj, Ojcze, na swoją rodzinę, która łączy się z Tobą w jedynej ofierze Jezusa Chrystusa i daj nam moc Ducha Świętego, abyśmy zwyciężywszy wszelkie podziały i niezgodę zostali złączeni w jedno ciało” (Pierwsza modlitwa eucharystyczna o tajemnicy pojednania, *tamże*, s. 346); por. DURAK, *Treści uczestnictwa*, s. 110–111.

dane w czasie celebracji eucharystycznej jako czyn miłości³⁸. Także uczta paschalna, która jest dopełnieniem ofiary, zakłada miłość braterską (por. KKK 1396). Czynna miłość braterska stanowi element wspólnego kapłaństwa członków zgromadzenia eucharystycznego, które objawia Kościół (por. KK 10)³⁹.

W celebracji Eucharystii uobecnia się misterium paschalne Jezusa Chrystusa: „Wszchemogący Boże, pełni wielkanocnej radości składamy Tobie ofiarę, przez którą Kościół odradza się do nowego życia i nieustannie się karmi” (Modlitwa nad darami. Niedziela Zmartwychwstania)⁴⁰. Kościół żyje Eucharystią, w niej nieustannie się odnawia, czerpiąc moc od zmartwychwstałego Pana, celebrując Jego zbawcze wydarzenie. Liturgia eucharystyczna jest prawdziwie nową Paschą Kościoła (por. OWMR 48)⁴¹. Celebracja eucharystyczna jest nierozłącznie powiązana z codziennym życiem, gdzie odpowiednikiem Paschy Jezusa Chrystusa uobecnianej w Eucharystii ma być nasza „pascha codzienności”, czyli nieustanne przechodzenie ze „śmierci do życia, od siebie do Ojca”. Kościół bowiem składa ofiarę swej Głowy nie tylko w czasie akcji liturgicznej, ale również poza nią, w swych wiernych, którzy dzięki posłuszeństwu umierają „dla siebie” w jedności z Chrystusem ukrzyżowanym. Kapłaństwo wspólne wiernych nie wyczerpuje się w uczestnictwie w celebracji eucharystycznej, ale także urzeczywistnia się w składaniu duchowych ofiar w codzienności życia. Paweł Apostoł zachęca do ofiarowania siebie i całego życia cielesnego jako duchowej ofiary miłej Bogu ze względu na Jezusa Chrystusa (Rz 12,1; Flp 4,18). Kapłaństwo wspólne aktualizuje się w postawie oddania Bogu siebie, swojego życia i całego stworzonego świata. Dokonuje się to każdego dnia i jest składane w Eucharystii — ofierze Ciała i Krwi Pana⁴². Funkcja kapłaństwa wspólnego, przejawiająca się w czynnościach liturgicznych, powiązana jest z czynami wypływającymi z realizacji powołania do świętości. Obydwa te aspekty zrastają się w jedno. W liturgii bowiem poprzez system sakramentalny uobecnia się w sposób tajemniczy, wprawdzie niedoskonały i zaczątkowy, to, co zyska swą rzeczywistość pełną i ostateczną w paruzji. Kapłaństwo wspólne nie warunkuje aktywności wiernych tylko do osobistych i indywidualnych kontaktów z Bogiem, ale zawsze posiada wymiar wspólnotowy⁴³. Sobór Watykański II ukazuje naturę Eucharystii

³⁸ Por. B. NADOLSKI, *Przygotowanie darów ofiarnych — wspólnota miłości*, RBL 19 (1966), s. 182–183; J. BUXAKOWSKI, *Vaticanum II o teologii czynnego uczestnictwa wiernych we Mszy św.*, AK 69 (1966), z. 6, s. 349–350.

³⁹ Por. A.L. SZAFRAŃSKI, *Komunia jako pełnia uczestnictwa we Mszy św.*, CT 38 (1968), nr 2, s. 22–23; TENŻE, *Kapłaństwo wiernych*, Lublin 1958, s. 33–36.

⁴⁰ *Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, s. 184.

⁴¹ Por. JANICKI, *Misterium paschalne w Mszał Rzymskim Pawła VI*, s. 100–104; W. ŚWIERZAWSKI, „Dynamiczna pamiątka” Pana. Eucharystyczna anamneza misterium paschalnego i jego egzystencjalna dynamika, Kraków 1980, s. 85–94; A. JANKOWSKI, *Eucharystia jako „nasza Pascha” (1 Kor 5,7) w teologii biblijnej Nowego Testamentu*, RBL 28 (1975), s. 98.

⁴² Por. GRZEŚKOWIAK, *Oto wielka tajemnica wiary*, s. 199.

⁴³ Por. A. SKOWRONEK, *Z teologii chrztu*, w: S. CZERWIK, J. KUDASIEWICZ, J. ŁACH, A. SKOWRONEK (red.), *Sakrament chrztu*, Katowice 1973, s. 35.

i jej powiązanie z życiem. Mówi bowiem, że wszystkie przedsięwzięcia wiernych, ich trudy i utrapienia życia

jeśli cierpliwie są znoszone, stają się duchowymi ofiarami, miłymi Bogu przez Jezusa Chrystusa (por. 1 P 2,5). Ofiary te są składane z największą czcią Ojcu podczas celebrowania Eucharystii wraz z ofiarą Ciała Pańskiego (KK 34).

Chleb i wino przynoszone na Eucharystię stają się poniekąd symbolem wszystkiego, co zgromadzenie eucharystyczne składa od siebie w darze i co ofiaruje w duchu.

4. Zakończenie

W Chrystusie wszyscy wierni stają się świętym i królewskim kapłaństwem, składają Bogu duchowe ofiary przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym i głoszą wspaniałe dzieła Tego, który ich wezwał z ciemności do przedziwnego swojego światła. Lud Boży „ofiaruje siebie jako ofiarę żywą, świętą, miłą Bogu” (Rz 12,1). Przez posługę kapłanów spełnia się duchowa ofiara wiernych w zjednoczeniu z ofiarą Chrystusa, jedyne Pośrednika (DP 2). Całe więc zgromadzenie i społeczność świętych, to jest Kościół, „jest powszechną ofiarą” (DP 2). Dlatego też w czasie sprawowania Eucharystii Kościół błaga, aby Bóg uczynił go wieczystym darem dla siebie, jako ofiarę miłą Jemu samemu i zbawienną dla całego świata, by stał się w Chrystusie żywą ofiarą ku chwale Jego majestatu.

The co-sacrifice of the laity in the liturgy of the Eucharist

Summary

The Co-sacrifice of the Holy Mass is expressed by the consecration of the Holy Host together with all believers. It is the embodiment of the priesthood, including the common priesthood of all baptized. In fact, sacrifice is at the very essence of the priesthood. All the disciples of the Lord offer this sacrifice with Christ to God the Father, by referring to the sacrifice of Christ on Calvary, so that their sacrifice becomes the sacrifice of the entire Church – the Bride of Christ. Co-sacrifice in the Mass is fundamentally connected with love of other people, and with the trials of everyday life. The faithful learn to offer themselves as a sacrifice and demonstrate this love in their relationship with each other. Furthermore, the spiritual sacrifices they also offer should be evident in their everyday life. Everything is encompassed in the celebration of the Eucharist in the unity with the sacrifice of Jesus Christ, present under the appearance of bread and wine.